

zondag 28 augustus 2016

beslissingen rondom het laatste afscheid

Bijbellezingen: Deuteronomium 34: 1-6
1 Korinthiërs 15: 35-43

Begraven = een zaadje zaaien

In Deuteronomium 34 wordt verteld over het levenseinde van Mozes. Mozes stierf bij de Jordaan, hij mocht de rivier de Jordaan niet oversteken om het beloofde land binnen te gaan. Waar Mozes precies is gestorven en begraven, dat weet niemand. Mozes was op dat moment alleen met God. En God – zo vertelt de Bijbel onopvallend tussendoor – God begroef Mozes. Waar begroef God Mozes dan? Hoe dan? En waarom zo? En hoe weten wij dat?... Het is allemaal gissen... *God* begroef Mozes. Mozes, met wie de HEERE als van vriend tot vriend sprak, Mozes kreeg de laatste eer van God persoonlijk. Het lichaam van Mozes werd door God met alle zorg toevertrouwd aan de schoot van de aarde.

Over de praktijk van begraven, zoals Mozes hier door God wordt begraven, wordt eigenlijk heel weinig in de Bijbel verteld. Begraven, dat was gewoon de praktijk onder de joden, in tegenstelling tot sommige andere volken. De kerk heeft deze joodse traditie overgenomen. Overal waar de kerk zich na Pinksteren verspreidde werd deze traditie van begraven voortgezet en werden andere manieren van lijkbezorging afgeschaft en soms zelfs verboden.. En heel opmerkelijk, wat zie je nu? Overal waar het christendom krimpt, waar de ontkerkelijking toeslaat..., juist op die plaatsen zie je nu weer andere gebruiken gemeengoed worden. (Nederland; 60 % crematie tegenover 40% begraven) *Hoe komt het toch dat de christelijke traditie steeds is verbonden geweest met de traditie van begraven?*

Nou, *begraven is verkondiging*, zo zou Paulus zeggen. Begraven IS verkondiging, want begraven heeft alles te maken met het geloof in de Heere Jezus, met Zijn sterven en Zijn opstaan. Het nieuwe leven met de Heere Jezus mag nu al in dit leven beginnen. Paulus wist dat uit ervaring: hij was 180 procent omgedraaid en had een compleet nieuw leven mogen krijgen, doordat de Heere Jezus Zich aan hem bekend had gemaakt en hem had geroepen. Maar dit leven, dit is nog niet alles... het is 'slechts' een begin...God heeft nog een veel grootsere toekomst op het oog: *straks zullen ziel en lichaam beiden vernieuwd worden...* straks zal heel de aarde vernieuwd worden... straks zal heel de schepping vernieuwd worden en zullen wij met lichaam en ziel totaal nieuw mogen zijn! ...

Maar hoe zal dat dan straks gebeuren? Nu, vergelijk het met een zaadje, zegt Paulus. Je zaait eenvoudige, kale zaadjes. Niets bijzonders om te zien. Maar als ze gezaaid worden..., dan zal er vervolgens uit de aarde prachtig nieuw leven opschieten. Prachtig nieuw leven, uit dat eenvoudige, kleine zaadje! Allemaal verschillende planten en allemaal verschillende bloemen! Een nieuwe schepping, zo rijk aan kleur en diversiteit! ... Nou, zo is het ook met jullie, zegt Paulus. Jullie zijn van die zaadjes. Van binnen zit er bij jullie leven, nieuw leven, leven met Christus... maar van buiten zijn jullie nog hetzelfde. Heel gewone mensen met dezelfde lichamelijke gebreken. Gewoon nog kwetsbare, eenvoudige zaadjes. Maar straks..., straks als je gezaaid zult worden in de aarde... straks als je aan de schoot van de aarde zal worden toevertrouwd, dan is dat niet het einde..., *nee, het is een zaaien met verwachting..., met hoop..., met gespannen verwachting op wat er straks zal gaan opbloeien!* (Zie ook: 1 Korinthiërs 15, vers 42)

Maar... zijn wij onszelf nu gewoon wat aan het zoet houden met zo'n mooi plaatje van de toekomst waarin alles goed zal komen? Zo wordt weleens gezegd: christenen, dat zijn mensen die dit leven met al zijn harde kanten niet aankunnen en daarom over een heerlijk en hemels hiernamaals dromen... Tja, zijn wij niet gewoon een beetje aan het dromen...?

Het is Pasen geweest! Er is al één iemand die zo'n leven heeft ontvangen. De Eersteling, Jezus Christus. Hij is de eerste van de oogst die zo uit de aarde mocht opstaan. Opstaan met een lichaam dat niet meer vergankelijk was (vers 42), geen oneervol maar een verheerlijkt lichaam (vers 43)..., geen zwakheid maar een lichaam vol van kracht (vers 43). De oneindige ketting van verdriet, lijden en sterven, vanaf de eerste mens Adam af, is in Hem doorbroken! De grote Schepper heeft een nieuw begin gemaakt. En straks..., straks zullen ook andere lichamen, levende mensen, mogen opstaan in onvergankelijkheid..., in heerlijkheid..., in kracht. De Eersteling, de eerste Vrucht van het land is al geoogst. En straks zal er nog een hele grote oogst plaatsvinden van al die zaadjes die reeds zijn gezaaid. Zaadjes die lang geleden zijn gezaaid. Zaadjes die pas geleden zijn gezaaid. Zaadjes die nog moeten worden gezaaid. Een enorme oogst zal het zijn!

Ja, *hoe* dat allemaal zou kunnen..., dat weet ik ook niet. Ik heb als mens allemaal vragen: hoe zal dat straks bij de opstanding ooit moeten passen op deze wereldbol? En hoe kan dat, als al die graven, waarin een zaadje is gezaaid inmiddels al lang zijn geruimd? En wat voor een soort lichaam zal ik dan krijgen? Zal ik een volwassene zijn, of een kind? Allemaal vragen... Paulus lost de vragen niet op. Het enige dat hij doet, is: verwijzen naar de Schepper. *Hij* zorgt ervoor dat zaadjes ontkiemen en opkomen uit de dorre aarde. Hij is de Schepper van al die bloemen en planten die jaar na jaar steeds weer uit het gezaaide zaad opkomen. Zal Hij dan ook niet de macht en de wijsheid hebben om uit die oneervolle, zwakke en vergankelijke zaadjes die wij zijn, nieuw leven te scheppen? *God* maakt alle dingen nieuw. En in Zijn scheppingswerk is Hij gelukkig niet afhankelijk van geschikt materiaal, gezond en mooi zaad, zodat Hij Zijn oogst kan voltooien. Hij kan zelfs zonder materiaal dingen tot stand brengen. Laat de opstanding daarom maar aan God over. Dat hebben ook bij de schepping moeten doen.

Deze verwachting van dat nieuwe leven... dat is *zo iets* groots... en zo belangrijk... Paulus zegt in ditzelfde hoofdstuk: als ik dit niet zou geloven en weten, dan zou heel mijn leven en mijn levenswerk nutteloos zijn. Heel Paulus' leven wordt getekend en gevuld door deze toekomstige verwachting... Ik hoop dat u en ik ook zo zullen leven uit die verwachting. Die toekomst, die alles van dit leven nu niet opeens nutteloos maakt, maar wel alles van dit leven in een totaal ander licht stelt. Wij leven in verwachting! U toch ook? Ik denk dat daarom de christenen de eeuwen door steeds vast hebben gehouden aan de traditie van begraven. Begraven, dat heeft iets in zich van 'verwachten'. Het is het prachtige beeld van het zaaien: het moeten loslaten, aan de aarde toevertrouwen, maar erop vertrouwen dat eens de grote oogst zal komen. Natuurlijk, het is een beeld. Want graven worden ook weer een keer geruimd. En er zijn ook christenen die niet de mogelijkheid hebben gehad om zich te laten begraven. Begraven is maar een beeld, geen must..., maar wat een prachtig beeld..., wat een getuigenis... Vandaar de uitspraak: begraven, dat IS verkondiging.

Vanuit die vergelijking die Paulus maakt tussen zaad dat wordt gezaaid en het lichaam dat wordt begraven, wil ik nog drie andere belangrijke dingen kort aanstippen:

Begraven: een nietig zaadje wordt gezaaid

Ten eerste: in het begraven van een overledene word je ook tot het besef gebracht van hoe nietig je als mens bent. In Genesis 3 zegt God tegen Adam: *'in het zweet van uw gezicht zult u brood eten totdat u tot de aardbodem terugkeert, omdat u daaruit genomen bent. Want stof bent u en tot stof zult u terugkeren.'* Het begraven confronteert je met die heel harde werkelijkheid: de nietigheid, de duisternis die over de wereld is gekomen, het oordeel van God dat het stof weer moet terugkeren tot de aardbodem en dat de dood hier op aarde echt het einde is.

Twee vragen bij 'het begraven confronteert je met de harde werkelijkheid van het einde':

- wordt tijdens een crematieplechtigheid in een crematorium dit besef net zo duidelijk als tijdens een begrafenisplechtigheid bij een open graf?
- Is het eigenlijk niet vreemd om te spreken tot de overledene tijdens een afscheidsplechtigheid?

Maar het zaadje is wel belangrijk!

Het begraven, het zaaien, dat laat dus onze nietigheid zien en confronteert ons met het einde, met die duistere dood die de wereld en ook ons zo in haar greep heeft. Maar het zaaien, het begraven van dat nietige zaadje laat ook iets anders zien: *het zaadje is wel heel belangrijk!*

Dit is een Bijbelse kernwaarde: de waarde van ons lichaam. Paulus zegt zelfs ergens anders in diezelfde Korinthebrief: je lichaam is een tempel, een tempel waar Gods Geest in wil wonen. Zo kostbaar! En daarom mag je volgens de Bijbel je lichaam ook niet verminken. En daarom is het ergste wat je je vijand aan kan doen: hem vermoorden en vervolgens onbegraven laten liggen. Of je vijanden verbranden. Verbranden, dat was in Israel de ergste straf: dan was er niets meer over. Dan had je blijkbaar geen respect voor het lichaam van die ander.

In deze lijn verder gedacht, is het volgens mij heel goed als wij na het sterven van iemand veel zorg besteden aan zijn of haar lichaam. Het lichaam is volgens de Bijbel niet slechts een omhulsel dat wij straks verlaten, zoals de Grieken dachten en het Hindoeïsme en Boeddhisme leert. Het lichaam is kostbaar! Je mag het lichaam van een overledene daarom ook nooit een stoffelijk 'overschot' noemen. Nee, het lichaam is schepping, is van God ontvangen... is een tempel van de Heilige Geest... is een zaadje dat wordt gezaaid.

Begraven is een getuigenis!

Misschien vraag je je soms af wat het nut is van begraven. Gewoon heel praktisch: stel dat je niemand hebt die je graf later zou kunnen verzorgen..., dat er niemand is, die naar je graf zou komen kijken. 'Wat heb je trouwens bij een graf te zoeken, die persoon is daar niet.' Maar ook als je beseft dat het graf binnen een aantal jaren zal worden geruimd, wat is dan het nut van begraven? ... Begraven is inderdaad niet nuttig. Zowel bij begraven als bij cremeren zijn allerlei praktische vragen te stellen. Maar begraven, dat is *een getuigenis*. Als is het maar die ene grafsteen, daar ergens achter in een hoekje van de begraafplaats..., de naam daarop die kent straks misschien niemand meer... en toch... die gedenksteen met die prachtige Bijbeltekst, die staat daar als een getuigenis. Willem van Oranje heeft eeuwen geleden bijvoorbeeld op zijn grafsteen laten schrijven: 'hier verwacht Willem van Oranje, Vader des Vaderlands, de wederopstanding der doden'. Prachtig! Dat graf van mij straks, dat is een getuigenis. En ook al zou mijn graf niet eens opvallen..., in ieder geval is er die gemeente om mij heen, die gemeente met wie ik samen het geloof in de opstanding der doden elke zondag mag belijden en die het ook tijdens mijn laatste afscheid zal belijden.

Maar niet alleen het al dan niet begraven kan een getuigenis zijn. Er zijn nog tal van andere manieren waarop die laatste bladzijde van je levensboek tot een getuigenis kan zijn. De liturgie van de afscheidsdienst, de liederen die worden gezongen of waar naar zal worden geluisterd. De Bijbellesing en de Bijbeltekst die je in je leven in het bijzonder heeft aangesproken. Laat u straks de Bijbelse verwachting in uw laatste afscheid tot klinken komen? De opstanding der doden... het zaad dat gezaaid wordt... het sterven en opstaan van Christus, waarin Hij ons mee wil nemen.. zal dat ook straks bij uw laatste afscheid de troost zijn in al het mogelijk verdriet?

Vragen n.a.v. de preek 'beslissingen rond het laatste afscheid'

(N.b.: de vragen staan in de 'u'-aanspreekvorm gesteld, maar de vragen zijn ook voor 'jou' bedoeld!)

- 1 Heeft u wel eens over uw eigen afscheid nagedacht? Vertel eens...
Wat zouden redenen kunnen zijn om hier wel/niet over na te denken? (En misschien hier ook wat over op te schrijven...?)
- 2 Een gedachte uit de preek:
'Ook die laatste bladzijde van het levensboek (= het levenseinde, het laatste afscheid) is heel belangrijk..., juist ook als geloofsgetuigenis.'

In hoeverre vindt u het belangrijk dat ook die laatste bladzijde van het levensboek door het geloof wordt ingevuld? Of zijn het misschien meer 'praktische keuzen' die op dat moment moeten worden gemaakt?

Wat zouden vanuit uw geloof belangrijke keuzen zijn wat betreft uw eigen laatste afscheid?
- 3 Nog een gedachte uit de preek:
'Volgens de Bijbel is het lichaam en de lichamelijkeheid belangrijk.'

Wat betekent dit voor u, wat betreft uw leven... en ook wat betreft uw levenseinde?
- 4 Is het voor u een principiële kwestie om te kiezen voor begraven of crematie?
Waarom wel/niet?
- 5 Hoe gaat u om met een uitnodiging voor een crematie?

ds. E.G. (Eddy) de Kruijf
tel. 010 210 89 71 // dekruijf@live.nl